

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם, לנוכח שעת הכושר שנוצרה בעקבות מבצע "עם כלביא" ולנוכח ההזדמנות העולמית וההיסטורית לעלייה לישראל; בהמשך להחלטת הממשלה 932 מיום 27.9.2023 שעניינה הסרת חסמי רישוי ועידוד העסקת עולים, ולהחלטות הממשלה 2104 מיום 4.8.2024 ו-2761 מיום 16.2.2025 שעניינן הסרת חסמים לתעסוקת עולים; במטרה לפעול לקידום מהלך אסטרטגי רחב היקף שיסייע לעידוד עליה ולשילוב עולים במקצועם ובתחומי מומחיותם הנדרשים בשוק העבודה בישראל, ויחזק את העלייה לישראל כמרכיב מרכזי בצמיחה הכלכלית, בביטחון הלאומי, ובחוסן החברתי של מדינת ישראל בעשור שאחרי מלחמת "חרבות ברזל" ומבצע "עם כלביא"; וכמסלולים משלימים לפעילות הכוללת של עידוד העלייה ושילוב מיטבי של העולים המבוצעת על ידי משרד העלייה והקליטה, בשלושה רבדים: (1) עידוד עלייה של בעלי כישורים מיוחדים בתחומים שבהם קיימת תרומה אסטרטגית למשק והבאת פעילות פיננסית אסטרטגית; (2) שילוב אלפי עולים שעלו לישראל בשנים האחרונות, לרבות בתקופת מלחמת "חרבות ברזל", במקצועות נדרשים, שבהם קיימים פגמים מהותיים בהיצע העובדים במשק הישראלי; (3) עידוד עליית צעירים בוגרי תארים בתחומי לימוד הנדרשים למשק, באמצעות מסלולי מימון, הכוונה וסיוע לשילוב תעסוקתי:

1 הקמת היחידה לעידוד ולקליטת עולים ותושבים חוזרים במקצועות נדרשים בישראל ושילובם במשק

להטיל על שר העלייה והקליטה להקים במשרד העלייה והקליטה, בשיתוף עם נציבות שירות המדינה, את היחידה לנושא המקצועות ותחומי התעסוקה הנדרשים בישראל, לצורך עידוד עליה של עולים ותושבים חוזרים העוסקים במקצועות אלו ושילובם במשק (להלן: **היחידה**). הדרישה למקצועות ולתחומים כאמור תיבחן ביחס לשלוש השנים הקרובות, ותעודכן כל שלוש שנים ולפי הצורך. היחידה תשמש כמוקד מקצועי וביצועי לריכוז עבודת המטה, על כלל רבדיה, לגיבוש המלצות אופרטיביות ולתיאום יישומן עם כלל השותפים, הממשלתיים והחוץ-ממשלתיים הרלוונטיים, כפי שיפורט בהחלטה זו.

היחידה, בשיתוף עם צוות ההיגוי כאמור בסעיף 2.1 להלן, תפעל לגיבוש המלצה לרשימה סדורה של תחומים ומקצועות נדרשים בראי ההזדמנות העולמית לעלייה, כפי שמשקפת ממועמדי עלייה וקהילות בעולם, בשני הקשרים מרכזיים: תחומים הדורשים מומחיות שבהם קיימת תרומה אסטרטגית למשק והבאת פעילות פיננסית אסטרטגית; ותחומי לימוד של מקצועות הנדרשים למשק - לצורך עידוד עליית בוגרי מוסדות אקדמיים מובילים בעולם. בנוסף, תפעל היחידה יחד עם משרדי הממשלה הרלוונטיים אל מול תמונת הביקושים במשק לטובת טיוב קליטת העלייה, לצורך

השמת עולים המכוונת לצרכי המשק, בהתאם לפרופיל המיומנויות התעסוקתיות שלהם. לשם כך ייעשה, בין היתר, שימוש בבלטפורמת אבחון והכוונה תעסוקתית טכנולוגית בה עושה שימוש משרד הכלכלה והתעשייה אשר מציגה את תמונת הביקושים בזמן אמת וכן את פרופיל המיומנויות התעסוקתיות של הנרשמים למערכת. נתונים אלה ישמשו את עבודת המטה, לרבות את צוות ההיגוי כאמור בסעיף 2.1 להלן.

במסגרת זאת:

- 1.1 להטיל על משרד העלייה והקליטה לפרסם, תוך 30 יום, קול קורא לגורמי ממשל, תעשייה, אקדמיה והמגזר האזרחי, לצורך קבלת מידע בדבר תחומי תעסוקה ומקצועות בעלי פוטנציאל לשילוב עולים ותושבים חוזרים.
- 1.2 להטיל על משרד האוצר, משרד הביטחון, משרד העבודה, משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה, משרד הכלכלה והתעשייה, ולרשום את הודעת שירות התעסוקה בדבר הסכמתו לפעול כמפורט, למסור ליחידה נתונים, ביחס לצורך בכוח אדם במשק במקצועות ובתחומים שבהם יש רלוונטיות לעידוד עלייה ולשילוב עולים חדשים ותושבים חוזרים לפי הגדרת היחידה, וזאת תוך 21 יום מיום פנייתה. היחידה תוכל לפנות ליחידות ממשלתיות ולמשרדי ממשלה נוספים לצורך קבלת נתונים, לפי הצורך.

2 גיבוש תכנית ממשלתית תלת שנתית מתחדשת בתחום עליה לישראל והשבת תושבים חוזרים כמנוע צמיחה לאומי בתחומים הדורשים מומחיות שבהם קיימת תרומה אסטרטגית למשק והבאת פעילות פיננסית אסטרטגית

2.1 הקמת צוות היגוי לגיבוש התכנית:

להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, שבו יהיו חברים נציגים בכירים ממשרד ראש הממשלה, משרד האוצר, רשות המסים, משרד הביטחון, משרד העבודה, משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה, משרד הכלכלה והתעשייה, הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן: **רשות החדשנות**), שירות התעסוקה, ורשות החברות הממשלתיות, וכן ישתתפו בו נציג בכיר מטעם הסוכנות היהודית לארץ ישראל ונציג בכיר מטעם ההסתדרות הציונית העולמית (להלן: **הצוות**). הצוות יוכל להזמין לדיוניו נציגים רלוונטיים של המגזר העסקי. הצוות יגבש, בתוך 60 יום, המלצה לתכנית פעולה סדורה לעידוד עלייה ולשילוב של עולים ותושבים חוזרים במקצועות נדרשים במשק, בעלי תרומה אסטרטגית למשק, כתכנית ממשלתית תלת שנתית מתחדשת (להלן: **התכנית**). התכנית תכלול צעדים אופרטיביים, לרבות לשם הסרת חסמים, והקלות רגולטוריות, וכן יעדים מדידים, לוחות זמנים ומנגנוני בקרה, בהתאם לפירוט התחומים שלהלן.

2.2 התחומים המרכזיים בתכנית

2.2.1 תחום התעשיות הביטחוניות: תכנית מיוחדת בשיתוף פעולה של

משרד העלייה והקליטה, משרד הביטחון, משרד הכלכלה והתעשייה והחברות הביטחוניות הישראליות, להבאה ולשילוב של מומחים ועובדים בתחומים הנדרשים לצורך שמירת עליונותם של מדינת ישראל וצה"ל בתחומי הצבא והביטחון.

2.2.2 תחומי ידע ומיומנות מתקדמים: תכניות לעידוד עלייה, השבת

תושבים חוזרים ושילוב של מומחים בתחומי הטכנולוגיה ותעשיות העתיד, לרבות בינה מלאכותית, חקלאות חכמה, ותחומים נוספים שיאותרו כבעלי תרומה אסטרטגית למשק הישראלי, ולרבות תחומים מעודדי צמיחה כלכלית, בדגש על הקלאסטרים התחרותיים לקידום ענפי טכנולוגיה תחרותיים. זאת, על בסיס מיפוי של רשימת המקצועות הרלוונטיים ביותר לשלוש השנים הקרובות.

2.2.3 תחומי הפיננסים, לרבות תוך משיכת פעילות פיננסית בזיקה

לעלייה: קידום מהלכים לחיזוק מיקומה של ישראל כמרכז פיננסי ויעד להשקעות, תוך מיקוד בעולים העוסקים בתחומים אלה המעבירים לישראל פעילות השקעה משמעותית או ניהול פיננסי, בשיתוף משרד האוצר, אגף תקציבים, החשב הכללי, רשות ניירות ערך, משרד הכלכלה והתעשייה רשות החדשנות ורשות המיסים. בין היתר ייבחנו המהלכים הבאים: עידוד עלייה ושילוב של מומחים בתחומי הפינטק, ניהול הון, קרנות השקעה ורגולציה פיננסית; קידום מסלולים להעברת פעילות פיננסית לישראל; בחינת פיתוח מעמד ייעודי של "עולה-משקיע אסטרטגי".

2.3 רכיבים נוספים לתכנית

צוות משנה בראשות משרד העלייה והקליטה בשיתוף עם אגף התקציבים, אגף החשב הכללי וגורמים רלוונטיים נוספים במשרד האוצר, רשות המסים, רשות החדשנות, משרד העבודה ומשרד הכלכלה והתעשייה, יגבש, בתוך 45 יום, המלצה לסל תמריצים כלכליים לרבות הטבות לצורך עידוד עלייה של עולים ותושבים חוזרים העוסקים במקצועות הנדרשים למשק הישראלי, לרבות תמריצים למעסיק עבור קליטת עולים למקצועות עם פרוץ גבוה ולעולים שיעסקו בתחומים אלה. התכנית תגובש באופן שלא יפגע בסמכויות היחידות והמשרדים הרלוונטיים.

להטיל על משרד העלייה והקליטה, באמצעות היחידה, לגבש בתוך 60 יום, המלצה לסדרת מהלכים לשילוב עולים חדשים ותושבים חוזרים במגוון המקצועות במשק הישראלי. המהלכים יכללו בין היתר: התאמת הפלטפורמה הטכנולוגית האחדה לאבחון והכוונה תעסוקתית והשמה חכמה בה עושה שימוש משרד הכלכלה והתעשייה לצרכים היחודיים של ציבור העולים, לרבות תרגום והתאמה תרבותית של תכולותיה, ומתן אפשרות השימוש בה לפותחי תיקי עליה; פיתוח מסלולי הכשרה ותעסוקה מותאמים על בסיס פרופיל מיומנויות אישי; ליווי תעסוקתי אישי וקבוצתי; הקמה או חיזוק של מערכי השמה ייעודיים; בחינת תמריצים למעסיקים ולעולים לצורך השתלבות במקצועות הנדרשים במשק כאמור.

התכנית תיבנה בשיתוף פעולה עם משרד העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה, שירות התעסוקה, משרד האוצר ורשות החדשנות, אשר בהתאם לצורך יפנו לקבלת התייחסויות מנציגי המגזר העסקי, כגון התאחדות התעשיינים, איגוד לשכות המסחר, התאחדות המלונות ונשיאות המגזר העסקי. התכנית תגובש באופן שלא יפגע בסמכויות היחידות והמשרדים הרלוונטיים.

4 פיתוח מנגנון לעידוד עליית צעירים בוגרי תארים במקצועות נדרשים ממוסדות מובילים להשכלה גבוהה בחו"ל

להטיל על משרד העלייה והקליטה, באמצעות המנהל לסטודנטים עולים בחטיבת הצעירים, ובשיתוף עם אגף התקציבים, אגף החשב הכללי וגורמים רלוונטיים נוספים במשרד האוצר, ועם רשות המסים, לפתח בתוך 60 יום תכנית מומלצת לעידוד עליה שתופעל בקרב צעירים בוגרי תארים ממוסדות אקדמיים מובילים בעולם בתחומים הנכללים ברשימת המקצועות הנדרשים, לרבות באמצעות מנגנונים מבוססי פילנתרופיה. המנגנון יכלול מתווה מפורט למודל המומלץ, שותפים פוטנציאליים, ותחזית ליכולת ההשפעה על קהלי היעד.

5 דיווח ויישום

הצוות והיחידה יגישו את המלצותיהם הסופיות, ובכלל זאת את עלויות ההמלצות והמקורות התקציביים למימון, לאישור הממשלה בתוך 90 יום.

דברי הסבר

רקע כללי

בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" והתגברות גילויי האנטישמיות והעויין כלפי יהודים ברחבי העולם, נרשמת בתקופה האחרונה עלייה ניכרת בהתעניינות של יחידים ומשפחות זכאי שבות בעלייה לישראל. תחושת שחיקה בביטחון של קהילות יהודיות ברחבי העולם, בצד התחזקות תחושת הביטחון הלאומי שנוצרה בישראל בעקבות הצלחת מבצע "עם כלביא" והאמון ביכולת העמידה וההתחדשות של מדינת ישראל – מייצרים יחד הזדמנות אסטרטגית לעידוד גל עלייה משמעותי.

המציאות החדשה מחייבת את מדינת ישראל לגבש מענה מערכתית, שיתווסף לפעילות השוטפת של משרד העלייה והקליטה לעידוד עליה ולקליטה מיטיבה לעולים ולתושבים חוזרים, כך שמעבר לזכות האישית של כל זכאי שבות ברחבי העולם לעלות למדינת ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, העלייה תהווה כלי אסטרטגי בצמיחה הלאומית. המענה המערכתי יבסס את העלייה כנדבך מרכזי בחיזוק החברה, הכלכלה והחוסן הלאומי בעשור הקרוב – ויתן תוקף מדיניותי להזדמנות שנוצרה.

החלטות ממשלה קודמות קידמו הסרת חסמים הנוגעים למקצועות הטעונים רישוי, תוך הבנה כי אלו מהווים מנועי צמיחה למשק הישראלי, ועל בסיס נתונים המראים כי העדר מענה להם מהווה חסם לעליה.

בהמשך למגמה זו, ובמקביל לפעילות השוטפת לסיוע בהשתלבות בתעסוקה ולצורך עידוד העלייה שמבצע משרד העלייה והקליטה, ההצעה מבקשת לבסס לראשונה מסגרת ממשלתית כוללת, אשר תבחן את העלייה לישראל בהקשר של מנועי צמיחה לאומיים – דמוגרפיים, טכנולוגיים וכלכליים – ותהיה מבוססת על מיפוי עדכני של צרכי המשק וצרכי העולים, תוך התאמת כלי המדיניות של עידוד העלייה, השבת תושבים חוזרים, קליטה, הכשרה ותעסוקה של עולים ותושבים חוזרים.

המהלך נשען על עבודת מטה שנערכה במשרד העלייה והקליטה, ובמרכזה שלושה מסלולים משלימים לעידוד העלייה השוטף של המשרד ביחס לכל זכאי חוק השבות: (1) עידוד עלייה של יחידים זכאי חוק השבות, בעלי כישורים מיוחדים בתחומים שבהם קיימת תרומה אסטרטגית למשק והבאת פעילות פיננסית אסטרטגית; (2) שילוב אלפי עולים שעלו לישראל בשנים האחרונות, לרבות בתקופת מלחמת "חרבות ברזל", במקצועות נדרשים, בהם קיימים פערות מהותיים בהיצע העובדים במשק הישראלי; (3) עידוד עליית צעירים בוגרי תארים בתחומי לימוד נדרשים, באמצעות מסלולי מימון, הכוונה וסיוע לשילוב תעסוקתי.

כיום, מספר גופים ממשלתיים עוסקים בסוגיית המקצועות הנדרשים, אך זו נעדרת תכלול מקצועי ממשלתי בהיבטי עלייה. הקמת היחידה במשרד העלייה והקליטה תאפשר יצירת מנגנון סדור, דינמי ומבוסס נתונים עדכניים, שיחבר בין צורכי המשק לבין יכולותיהם וכישוריהם של העולים, ויהווה כתובת מרכזית לניתוב מאמצי ההכשרה, הרישוי וההשמה.

לצורך קבלת תמונה מלאה, מוצע לפרסם קול קורא לשיתוף פעולה מצד גופי ממשל, אקדמיה, מגזר עסקי וארגונים אזרחיים – במטרה לאתר תחומים שבהם עולים חדשים יכולים לתרום תרומה משמעותית ולחזק את כושר ההשתלבות שלהם בשוק התעסוקה הישראלי.

כחלק מהמהלך, מוצע להקים צוות היגוי בין-משרדי מצומצם שיתכלל את פיתוח התוכנית, תוך שמירה על ההובלה המקצועית של משרד העלייה והקליטה. כך ניתן יהיה לגבש תכנית תלת-שנתית

מדידה, המבוססת על יעדים ברי-השגה, תוך שמירה על גמישות תכנונית והתאמה לשינויים גלובליים.

מן השטח עולה כי אחד האתגרים המרכזיים לעולים בעלי השכלה מקצועית, הוא פער בין כישוריהם לבין דרישות רגולציה, רישוי ותעסוקה בישראל. רבים מהם מדווחים על קושי לממש את פוטנציאל ההשתלבות המקצועית בישראל, חרף ניסיונם והכשרתם. לכן, מיפוי ופתרון חסמים אלו הוא מרכיב הכרחי במדיניות קליטה אפקטיבית, בהמשך להחלטות ממשלה קודמות שעסקו בכך.

בד בבד, קיימת מציאות של מאות משרות פנויות במקצועות הנדרשים למשק, ועם זאת – השתלבות העולים בהן עדיין נמוכה. נדרש אפוא להקים מנגנוני השמה חכמים והכשרות ייעודיות ובמקביל נדרש להנגיש ולהתאים מנגנוני אבחון והכוונה מקצועיים באמצעות פלטפורמה טכנולוגית, המאפשרת גישה לקהלי יעד נרחבים, ואשר משלבת כלים מקצועיים לאבחון והכוונה תעסוקתית לצד מידע אודות שוק התעסוקה והלימודים בישראל כדי להעניק לעולים ולגופים המקצועיים המלווים אותם את מירב הכלים המקצועיים לקבלת החלטות מושכלת בתחומי הקריירה – לרבות הכשרות ייעודיות והזדמנויות תעסוקתיות.

כן נדרש לפתח תמריצים נקודתיים שיתמרו עולים לפנות למקצועות אלה, ולהסיר חסמים בירוקרטיים המונעים קליטה מהירה ואיכותית.

כדי לממש את ההזדמנות, נדרש מיפוי מעודכן של תחומים שבהם יש תועלת מערכתית מובהקת בקליטת עולים ותושבים חוזרים מומחים בתחומים אלו. תחומים כגון טכנולוגיות מתקדמות, ביטחון ותחומים פיננסיים גלובליים – מצריכים הון אנושי מיומן וידע ייחודי, ולעיתים אף בעלי יכולת להביא עמם פעילות כלכלית או השקעתית נלווית. משרד העלייה והקליטה מבקש לגבש מדיניות שתאפשר לעולים בתחומים אלה להשתלב במשק הישראלי, תוך שימוש בכלי סיוע מותאמים.

בהתאם לכך, מוצע לבחון פיתוח של מעמד ייעודי ל"עולה-משקיע או יזם אסטרטגי", אשר יכלול סל תמריצים ייעודי לעולים המביאים עמם פעילות פיננסית או יזמית לישראל. מהלך זה מבקש לשלב בין מניע אידאולוגי של העולים לבין תועלת כלכלית ממשית למדינה.

כן מוצע לתת את הדעת בעניין צעירים יהודים בוגרי מוסדות אקדמיים מובילים בעולם בתחומים הנדרשים, אשר דוחים את עלייתם בשל התחייבויות כלכליות בגין הלוואות סטודנט. באמצעות שיתוף פעולה עם קרנות פילנתרופיות, מוצע לגבש מנגנון מותנה אשר יסייע להם לפרוע התחייבויות אלה ולקיים עלייה משמעותית והשתלבות ארוכת טווח בישראל.

החלטה זו מבקשת לעגן את העלייה כמרכיב ליבה בתפיסת הצמיחה של מדינת ישראל, תוך שימוש מושכל בכלים הקיימים במשרד העלייה והקליטה, בשיתוף עם שותפים ממשלתיים ואזרחיים – על בסיס תכנון ארוך טווח, יעדים מדידים ומנגנוני יישום אפקטיביים.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

להחלטה זו מצורף נספח כלכלי.

כן יצוין כי כפי שהציג משרד העלייה והקליטה ברקע להחלטת הממשלה 2104, לקליטה מיטבית של עולים חדשים משכילים ובעלי מקצועות נדרשים, צפויה השפעה חיובית על כלכלת ישראל והחברה הישראלית. על פי מחקר של ה-International Monetary Fund (IMF) שנערך ב-2023 ישנו קשר מובהק בין קליטה ראויה של גלי עלייה משמעותיים לבין שיפור בפריון העבודה במשק. בנוסף,

לשילובם המהיר של עולים בתעסוקה צפויה השפעה חיובית על רווחת הציבור במקצועות המצויים במחסור במשק.

גורם אחראי למעקב (בהחלטה שעל פי מהותה טעונה מעקב אחר ביצועה)

משרד העלייה והקליטה

תקציב

אין

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם –

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם:

- שר האוצר- מאשר
- שר הביטחון- מאשר
- שר העבודה- מאשר
- שר הכלכלה והתעשייה- מאשר
- שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה- מאשרת
- השר לשיתוף פעולה אזורי – מאשר

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מספר 1432 מיום 18 לפברואר 2024, החלטת ממשלה 2104 מיום 4 לאוגוסט 2024, החלטת הממשלה 2761 מיום 16 לפברואר 2025 והחלטת ממשלה מספר 1852 מיום 11 לספטמבר 2022 (סעיפים 19-20).

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יחס ההצעה

מצורפת

סיווגים*

סיווג ראשי: החלטה ביצועית

סיווג משני: אופן עבודת הממשלה

תחום פעולה עיקרי: ישראל והעם היהודי

מגיש: שר העלייה והקליטה

ה' באב התשפ"ה
30 ביולי 2025

נספח להחלטת ממשלה "אף על פי כן" – עלייה כמנוע צמיחה לאומי בעקבות מבצע "עם כלביא"

1. רקע ומבוא

מבצע "עם כלביא" יצר נקודת מפנה אסטרטגית: הוא חיזק את תחושת הביטחון הלאומי, שיפר את תדמיתה של ישראל בקרב קהילות יהודיות מובילות, ופתח חלון הזדמנויות נדיר להרחבת העלייה.

במקביל, המשק הישראלי שואף לחזק את יתרונו האסטרטגי בתחומים קריטיים לעתידה הכלכלי והביטחוני של המדינה: תעשיות הביטחון, טכנולוגיה ותעשיות עתיד, ושירותים פיננסיים והשקעות גלובליות. בכל אחד מתחומים אלו קיימת הזדמנות ריאלית למשוך מומחים יהודים בעלי זיקה לישראל וניסיון מוכח בזירות הבינלאומיות. במקביל, קיימים פערים חמורים בכוח אדם במקצועות יישומיים חיוניים – כגון חקלאות מתקדמת, חשמלאות תעשייתית, בניין ושירותים – אשר מאטים תהליכי צמיחה ותשתית.

לאורך שנות המדינה, גלי עלייה היוו מנוע מרכזי להתפתחות כלכלית ולחדשנות. מחקרים בינלאומיים, בהם דוח IMF מ-2023, הצביעו על קשר עקבי בין גלי עלייה גדולים לבין גידול בפריון העבודה במדינות יעד (עלייה של 1% בפריון בעקבות "Immigration Shock"). עולים בעלי הכשרה מתקדמת תורמים תרומה פיסקלית נטו גבוהה במיוחד ומייצרים תרומה ייחודית לצמיחת סקטורים בעדיפות גבוהה, בעוד השמה מקצועית של עולים בלתי-מקצועיים מסוגלת לצמצם צווארי בקבוק בשוק העבודה.

על רקע זה, משרד העלייה והקליטה הוביל עבודת מטה לגיבוש צעדים שיחזקו את תרומת העלייה לצמיחה הלאומית. מסקנותיה משמשות בסיס להחלטת הממשלה "עלייה כמנוע צמיחה לאומי", והנספח שלפניכם מסכם את הרציונל הכלכלי, את המתודולוגיה שננקטה ואת התרומה המשוערת של מהלכי הדגל:

- עידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים
- הבאת פעילות פיננסית אסטרטגית
- שילוב עולים במקצועות נדרשים בעלי הכשרה יישומית.

עיקרי התרומה הכלכלית המשוערת (מצב יציב לאחר התבססות – אומדן ראשוני)

מהלך	יעד תוספתי (מצב יציב)	תרומה לתוצר (תלת שנתית)	תועלות שאינן מתומחרות
א. עידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים (תעשיות ביטחוניות, טכנולוגיה, פיננסים)	כ-825 עולים מומחים בשלוש שנים	1.95–2.25 מיליארד ₪	<ul style="list-style-type: none"> חיזוק חדשנות ויזמות שיפור מיצוב גלובלי עידוד השקעות זרות
ב. שילוב עולים במקצועות נדרשים בעלי פערי היצע מהותיים במשק הישראלי (חשמל, בניין, שירותים)	כ-10,500 השמות בשלוש שנים	0.60–0.75 מיליארד ₪	<ul style="list-style-type: none"> צמצום צווארי בקבוק בשירותים חיוניים הפחתת תלות בעובדים זרים
סה"כ תרומה שנתית		2.55–3 מיליארד ₪	

(המתודולוגיה בבסיס האומדן מוצגת בסעיף 6)

תוכן עניינים

2	מקורות מידע
2	מסגרת החשיבה – רבדים בתרומת העלייה לשוק התעסוקה
4	מהלך א': עידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים
8	מהלך ב': שילוב עולים במקצועות נדרשים בעלי פערי היצע מהותיים
11	אומדן התרומה הכלכלית
12	סיכום והמשך תכנון

2. מקורות מידע

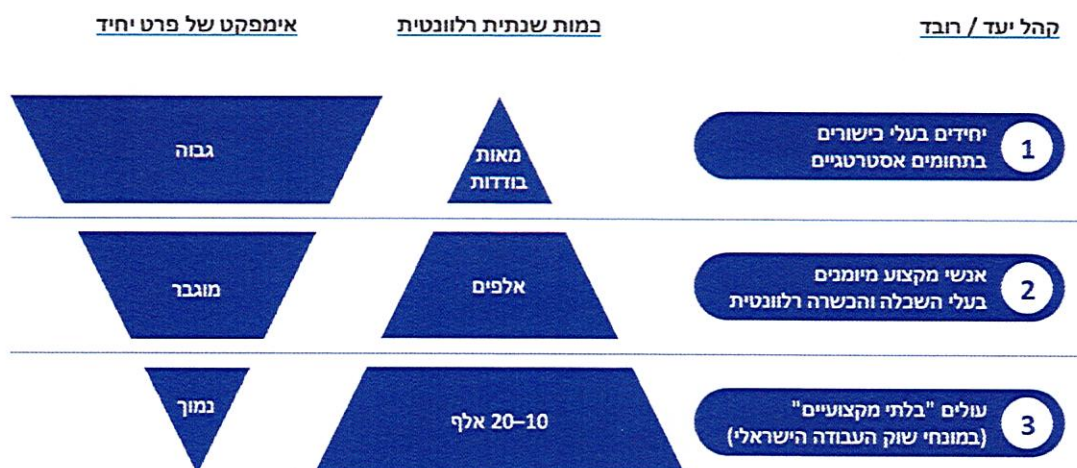
הנספח ועבודת המטה שבבסיסו נשענים על שילוב של מקורות איכותניים וכמותיים, מתוך מטרה להציע בסיס רחב, מעודכן ומעוגן להמלצות.

עוגני העבודה המרכזיים:

- ראיונות עם גורמים בעלי פרספקטיבה רחבה על המשק, יהדות התפוצות ומדיניות הגירה.
- נתונים סטטיסטיים ומאקרו-כלכליים ממקורות רשמיים: הלמ"ס, אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר, נציבות שירות המדינה, רשות החדשנות, משרד העבודה ועוד.
- השוואות בינלאומיות לתוכניות בתחום ההגירה המבוססת כישורים (Skill-Based Immigration) במדינות כגון קנדה, גרמניה, הולנד ושווייץ.
- מסמכים ותוצרים פנימיים של משרדי ממשלה: החלטות ממשלה, קודמות, תוכניות רב-שנתיות, חומרים אסטרטגיים ודוחות ייעוץ.

3. מסגרת החשיבה – רבדים בתרומת העלייה לשוק התעסוקה

גיבוש הצעדים במסגרת ההחלטה התבסס על הבחנה בין קבוצות יעד שונות בקרב ציבור העולים הקיימים והפוטנציאליים, לפי מאפייניהם, פוטנציאל התרומה שלהם למשק, והסוגיות המרכזיות בתהליך הקליטה.

בבסיס ההבחנה ניצבת ההבנה כי פרטים בעלי תרומה אינדיבידואלית גבוהה במיוחד (למשל בתחומי חדשנות, ביטחון או פיננסים) משתייכים לרוב לקבוצות יעד מצומצמות. לעומתם, קיימות קבוצות רחבות של עולים בעלי פוטנציאל לתרומה מערכתית משמעותית כאשר מתבצעת עבורם השמה ממוקדת למקצועות נדרשים.

ניתן להבחין בשלוש קבוצות יעד עיקריות, מבחינת אופי התרומה לשוק התעסוקה, והמענים הנדרשים בתחום עידוד העלייה והתאמת הקליטה לשם מיצוי הפוטנציאל:

- **רובד 1:** יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים לכלכלה הישראלית ולתעשיות הביטחון – שהשתלבותו של כל אחד מהם במשק היא בעלת חשיבות לקידום סקטור בעל חשיבות לאומית. למיצוי הפוטנציאל נדרשת התערבות יזומה לאיתור ורתימת מועמדים רלוונטיים, לצד הסרת חסמים רגולטוריים וקליטה מותאמת.
- **רובד 2:** אנשי מקצוע מיומנים בעלי השכלה והכשרה בתחומים בעלי ערך מוסף כלכלי גבוה או חשיבות חברתית ניכרת (רופאים, עובדים סוציאליים, אנשי הייטק, אדריכלים ועוד). למיצוי הפוטנציאל נדרשת הסרת חסמים מקצועיים (למשל ברישוי) ושילוב באמצעות גורמים בין-משרדיים.
- **רובד 3:** עולים "בלתי מקצועיים" (במונחי שוק העבודה הישראלי), שיש פוטנציאל לשלבם במקצועות נדרשים בעלי פערי מחסור משמעותי במשק הישראלי. למיצוי הפוטנציאל נדרשת יצירת מנגנוני השמה אפקטיביים למקצועות שיש בהם מחסור מהותי, אך גם רלוונטיות ואופק תעסוקתי.

ברובד האמצעי קיימים כבר מנגנוני פעולה פעילים – לרבות החלטות ממשלה קודמות (כגון בתחום רישוי המקצועות). החלטת הממשלה הנוכחית מתמקדת **ברובד הראשון והשלישי** – שני קצוות אשר זוהו כבעלי פוטנציאל לא ממומש, ושבהם למשרד העלייה והקליטה יכולת השפעה מהותית.

4. מהלך א': עידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים

מהלך זה מתמקד באיתור וקליטה של עולים פוטנציאליים בעלי כישורים יוצאי דופן בתחומים אשר להם תרומה אסטרטגית מובהקת למשק ולמדינת ישראל. מדובר באוכלוסייה מצומצמת יחסית, אך כזו שביכולתה להניע תהליכי חדשנות, לחזק את כושר התחרות של המשק, לתרום לביטחון הלאומי, ולחזק את מיצוב ישראל בזירה הבינלאומית.

תחומים אסטרטגיים במיקוד

זוהו שלושה תחומי ליבה שבהם יש יתרון יחסי לישראל, ביקוש גובר למשאבי אנוש איכותיים, ופוטנציאל ברור למינוף תהליכי עלייה: תעשיות ביטחוניות, טכנולוגיה ותעשיות העתיד, ופיננסים גלובליים.

תעשיות ביטחוניות

תחום התעשיות הביטחוניות מהווה נכס אסטרטגי ייחודי למדינת ישראל, החולש על צומת של חדשנות טכנולוגית, ייצור מתקדם, ויישומים מבצעיים. שילוב של עולים בעלי מומחיות בתחומי ליבה – כגון מערכות אווירונאוטיקה, אלקטרו-אופטיקה, סייבר ביטחוני, הנדסת חלל וחומרים מתקדמים – יכול לחזק משמעותית את תשתית הידע והפיתוח בתעשיות אלה.

לצד התרומה לביטחון הלאומי, מדובר בתחום בעל השפעה כלכלית רחבה: ענף בעל פריון עבודה גבוה, תרומה גבוהה לייצוא, והשפעה מובהקת על שרשרות אספקה וטכנולוגיה גם באזרחות (dual-use).

בעקבות מבצע "עם כלביא" והצורך בגיבוש מענים טכנולוגיים ובינלאומיים לאתגרים ביטחוניים מורכבים, מתחדדת ההבנה כי חיזוק כוח האדם בתעשיות אלה – ובפרט עולים איכותיים מהתפוצות – עשוי להוות מכפיל כוח גם לביטחון וגם לצמיחה.

טכנולוגיה ותעשיות העתיד

תחום הטכנולוגיה מהווה מנוע צמיחה מרכזי של המשק הישראלי – הן ברמת הפריון, הן בתרומתו ליצוא, והן בהשפעתו המשקית הרחבה על חדשנות, הכשרות מקצועיות והקמת חברות חדשות. בשנים הקרובות צפויה התעצמות של מגמות מפתח עולמיות – ובהן בינה מלאכותית, רובוטיקה, טכנולוגיות בריאות, קונברגנס דיגיטלי וביולוגי, ופתרונות אקלימיים – שידרשו מומחיות גבוהה ומגוון רחב של תתי-התמחויות.

שילוב עולים בעלי ניסיון בתחומים אלה, לרבות מדענים, יזמים, מהנדסי מחקר, אנשי מוצר, אנליסטים ומובילי פיתוח עסקי, מהווה הזדמנות להרחיב את בסיס ההון האנושי של ישראל במגזרים בהם מתקיים מחסור, לחזק קישוריות לשווקים הגלובליים, ולעודד השקעות הון ופעילות יזמית.

תרומתם של עולים בתחומים אלו צפויה לכלול לא רק ערך מוסף תעסוקתי גבוה, אלא גם השפעה מערכתית על קידום חדשנות, הקמת חברות וצוותים, והובלת תחומי מחקר ואסטרטגיה במוסדות ציבוריים ופרטיים כאחד.

פעילות פיננסית גלובלית

המגזר הפיננסי מהווה נדבך חיוני בתשתית הכלכלית של ישראל, ותפקודו משפיע ישירות על ניהול ההון, קצב הצמיחה, ונגישות המערכת העסקית למקורות מימון מתקדמים. בשנים האחרונות הולך ומתפתח בישראל אשכול של פעילות פיננסית גלובלית – הכולל קרנות השקעה, ניהול נכסים, שירותים בנקאיים בינלאומיים, מסחר אלגוריתמי, רגולציה פיננסית מתקדמת ופינטק.

שילוב של עולים בעלי ניסיון משמעותי בשוקי ההון העולמיים – לרבות מנהלי קרנות, אנליסטים בכירים, רגולטורים לשעבר, מתכנני אסטרטגיה ויזמי פינטק – יכול לתרום לקפיצת מדרגה בפיתוח האקוסיסטם הפיננסי בישראל, להרחבת קישוריות בין-לאומית, ולחיצוק מעמדו של המשק הישראלי כשחקן רלוונטי בזירה הגלובלית. התרומה של מומחים בתחום זה צפויה להתבטא הן בערך מוסף תעסוקתי גבוה והן בהשפעה עקיפה על הנגשת הון לעסקים, יעול שירותים פיננסיים, ועידוד השקעות זרות.

משיכות עולים בתחומים אסטרטגיים – דוגמאות מהעולם

בזירה הגלובלית המתפתחת, מדינות רבות מכירות בצורך האסטרטגי להתחרות על טאלנט בתחומים מועדפים, כחלק ממאמץ לחיצוק התעשיות המובילות והעצמת יתרון היחסי. בעשור האחרון, גובשה במדינות רבות מדיניות הגירה פרואקטיבית – המבוססת על זיהוי קהלי יעד בעלי פוטנציאל תרומה גבוה, פיתוח תמריצים ייעודיים, והסרת חסמים בקליטה. הקייסים שלהלן ממחישים מגוון גישות קיימות – חלקן ממשלתיות, חלקן משולבות עם מגזרים אזרחיים – המשקפות את ההבנה שמשיכת טאלנטים אינה תהליך פסיבי, אלא תחרות בינלאומית לכל דבר.

קנדה – Global Talent Stream

- **מהות התוכנית:** מסלול מהיר לגיוס מומחים בתחומי טכנולוגיה והנדסה (למשל: מפתחי תוכנה, מדעני נתונים, מהנדסי מערכות), כחלק ממאמץ לאומי להגדלת הון אנושי בתחומי חדשנות.
- **מרכיבים עיקריים:** טיפול בבקשה תוך כשבועיים, אשרות לבני משפחה, שותפות עם מעסיקים המחויבים לתוכניות צמיחה וידע.
- **אינדיקציות להצלחה:** כ-24,000 מומחים גויסו בשנתיים הראשונות של התוכנית (2017–2019).

אוסטרליה – Global Talent (תת-סעיף 858)

- **מהות התוכנית:** תכנית דגל לגיוס מומחים בולטים ("game-changers") בעשרה תחומים מועדפים – כולל סייבר, פינטק, אגריטק, אנרגיה מתחדשת, וטכנולוגיות בריאות.
- **מרכיבים עיקריים:** אין דרישת מעסיק; בחינה מועדפת; נציג אישי למועמד; מסלול ישיר לתושבות קבע.
- **אינדיקציות להצלחה:** כ-5,000 מקומות מוקצים לשנת 2024–2025 – לאחר שנים של מימוש גבוה וקליטה איכותית.

ארה"ב – הקלות למומחי STEM

- **מהות המהלך:** רפורמות רחבות בהובלת ממשל ביידן שנועדו להקל על הגירת מומחים בתחומים כמו בינה מלאכותית, ביוטכנולוגיה, אקלים ומדעי המחשב.
- **מרכיבים עיקריים:** הקלות במסלולי אשרה (EB-2, H-1B, J-1), עדכון מדיניות שכר, שיתופי פעולה עם מוסדות אקדמיים וחברות.
- **אינדיקציות להצלחה:** זינוק של כ-80% במספר הבקשות במסלול EB-2 בשנת 2023 לעומת השנה הקודמת (מ-22,000 ל-40,000).

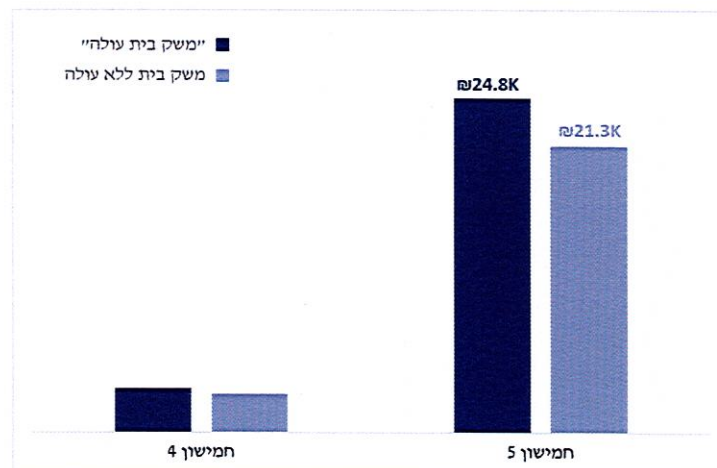
- **מהות התוכנית:** רישיון שהייה ותעסוקה לבעלי תואר בתחומי מחסור (כגון: הנדסה, טכנולוגיית מידע, רפואה), בתנאי סף שכר מוגדר.
- **מרכיבים עיקריים:** תהליך רישוי מרוכז דרך משרדי ההגירה; סף שכר מופחת בתחומי מחסור; מסלול לתושבות קבע לאחר 21 חודשים (בידיעת גרמנית בסיסית).
- **אינדיקציות להצלחה:** ב-2023 הונפקו בגרמניה כ-69,000 כרטיסי Blue Card – כ-78% מכלל הכרטיסים שהונפקו באיחוד האירופי כולו.

התוכניות שתוארו לעיל ממחישות כיצד מדינות מובילות מגבשות מסלולים ממוקדים לגיוס מומחים בתחומים אסטרטגיים, תוך קביעת עדיפויות ענפיות ברורות, הסרת חסמים רגולטוריים, ותמרוץ פרטני של אוכלוסיות יעד. המשותף למהלכים אלה הוא שילוב בין הקלה בירוקרטיה, מסרים ממוקדים ואיתור פרואקטיבי של טאלנטים – על בסיס התאמה לצרכים סקטוריאליים מובהקים.

ההצדקה התקציבית: החזר כלכלי חיובי מהשקעה ממוקדת

המהלך לעידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים דורש השקעה תקציבית ממוקדת – אך גם מנקודת המבט הפיסקלית, מדובר במהלך כדאי. עולים המשתלבים במקצועות איכותיים ובשכר גבוה צפויים להיכנס לחמישון הכנסה גבוה, ולהניב למדינה הכנסות גבוהות מהשירותים שהם צורכים. בהסתמך על נתוני הלמ"ס, משקי בית עם עולים המשתייכים לחמישון החמישי יוצרים עודף פיסקלי של עשרות אלפי שקלים בשנה.

השוואת תרומה חודשית של "משקי בית עולים"¹ ו"משקי בית שאינם עולים" למאזן הפיסקלי²

¹ "משק בית עולה" מתייחס למשק בית בעל עולה אחד לפחות בין השנים 2001-2020
² כלי שלדור להשוואת מאזן פיסקלי של משקי הבית בישראל ע"ב נתוני למ"ס

לשם המחשה, ניתן להעריך את כדאיות ההשקעה הציבורית במשיכת יחידים בעלי כישורים ייחודיים אמצעות חישוב פשוט של זמן ההחזר התקציבי – כלומר, תוך כמה זמן ההכנסות ממסים עולות על ההוצאה הציבורית לצורך גיוס המועמד.

החישוב מבוסס על שלושה פרמטרים:

- **Cost per candidate – עלות כוללת למועמד פוטנציאלי** (כולל שיווק, סינון, ליווי, תמריצים)
- **Success rate – שיעור הצלחה** – כלומר, אחוז המועמדים שבפועל מבצעים עלייה ונשארים
- **Annual fiscal surplus – תרומה פיסקלית שנתית** – בהסתמך על נתוני הלמ"ס, משק בית ובו עולה המשתייך לאחד משני החמישונים העליונים תורם פיסקלית במוצק כ-14,000 ₪ נטו לחודש, כלומר כ-168,000 ₪ בשנה.

בהתאם לכך, זמן ההחזר מחושב כך:

$$\text{Break-even (in years)} = \frac{\text{Cost per candidate}}{\text{Success rate}} \div 168,000$$

לדוגמה:

תרחיש	עלות למועמד פוטנציאלי	שיעור הצלחה	זמן החזר משוער
"אופטימי"	₪60,000	18%	~ שנתיים
"בסיס"	₪80,000	15%	~ 3 שנים
"שמרני"	₪100,000	10%	~ 6 שנים

גם בתרחיש השמרני – הכולל עלות גבוהה ושיעור הצלחה נמוך – ההחזר התקציבי מתרחש בטווח של עד שש שנים. בפועל, יחידים בתחומים אסטרטגיים ברוב המקרים יהיו בעל תרומה תקציבית גבוהה עוד יותר. מעבר לכך, כפי שמומחש באומדן בפתח המסמך, התרומה הכלכלית הכוללת של השתלבותם במשק צפויה להיות גבוהה בהרבה מהתרומה האישית שלהם למאזן הפיסקלי.

התכנון הנדרש – התאמת 'חבילה' לפי קהלי יעד פרטניים

הצלחת המהלך למשיכת עולים בתחומים אסטרטגיים תלויה בגיבוש חבילה כוללת – המשלבת את כלי העידוד, המסרים, ערוצי השיווק והמענים לחסמים רגולטוריים ואישיים. בהתאם למודלים בינלאומיים ולאפיוני קהלי היעד, נדרשת התייחסות לארבעה רכיבים מרכזיים:

- **הסרת חסמים מותאמת** – פתרון סוגיות רגולטוריות, לוגיסטיות ואישיות.
- **הצעה / הטבה קונקרטית** – בניית סט תמריצים והתאמות ברמה האישית והמקצועית.
- **מסר רגשי ותודעתי** – גיבוש נראטיב ממוקד, בעל זיקה ערכית, מקצועית או לאומית.
- **ערוץ פנייה ייעודי** – בחירת הפלטפורמות והמתווכים המתאימים לפי התחום.

רכיבי 'תבילה' למשיכת יחידים בתחומים אסטרטגיים – דוגמאות להמחשה

גיבוש המענים המותאמים, יתבצע על ידי מנהלת המקצועות והצוות הבין-משרדי אשר יוקמו מכוח ההחלטה – ויותאם לאשכולות עיסוק וסקטורים ייעודיים.

היבט משלים לבחינה – עידוד עליית סטודנטים ובוגרי תארים בתחומי מיקוד

כהשלמה למהלך העיקרי שממוקד ביחידים בעלי ניסיון מקצועי וכישורים מיוחדים, מוצע שמשרד העלייה והקליטה יבחן גם קידום של מסלול ייעודי לעידוד עלייה של סטודנטים ובוגרי תארים הרלוונטיים לתחומים האסטרטגיים שפורטו (טכנולוגיה, פיננסים, תעשיות ביטחוניות).

אחד המודלים שייבחנו הוא הקמת קרן ציבורית-פילנתרופית משותפת, שתאפשר לסייע בהסרת חסמי עלות – ובפרט סיוע בהחזר שכר לימוד למועמדים מאוכלוסיות יעד רלוונטיות.

במסגרת זאת תיתכן בחינה של שימוש במנגנונים של השקעות אימפקט, כגון Income Share Agreements – מנגנונים שבהם המימון ניתן מראש, ומוחזר לאחר מכן לפי הכנסה עתידית. מודלים מסוג זה עשויים להתאים לסטודנטים ממוסדות יוקרתיים (בארה"ב, קנדה וכד'), הנמצאים במסלולים מקצועיים עם פוטנציאל השתלבות בתעסוקה בשכר גבוה.

5. מהלך ב': שילוב עולים במקצועות נדרשים בעלי פערי היצע מהותיים

במשק הישראלי קיימים פערי היצע מתמשכים במספר תחומים מקצועיים חיוניים – לרבות בענפי התשתיות, השירותים והבינוי – הפוגעים בזמינות השירותים לציבור ומובילים להסתמכות גוברת על עובדים זרים. שילוב אפקטיבי של עולים בתחומים אלה מהווה הזדמנות כפולה: מענה לצורך כלכלי-מערכתי מחד, והרחבת יכולת ההשתלבות של עולים "בלתי מקצועיים" מאידך.

כ-14,500 עולים בשנה מדווחים כמי שאינם עוסקים במקצוע מוגדר, ומרביתם בעלי מוטיבציה גבוהה להשתלב בשוק העבודה. פיתוח מנגנונים ממוקדים לאיתור, הכשרה, וליווי של עולים בעלי פוטנציאל מתאים עשוי ליצור תועלת רחבה – הן ברמה האישית, והן עבור המשק בכללותו.

מיפוי תחומים נדרשים

לאורך השנים זוהו במשק הישראלי פערים משמעותיים בהיצע עובדים במקצועות מסוימים – בפרט בתחומי הבינוי, השירותים, התחבורה, האנרגיה והייצור. פערים אלה פוגעים בזמינות שירותים לציבור, מקשים על התפתחות תשתיות, ומובילים להסתמכות על עובדים זרים בענפים מסוימים.

להלן מיפוי של מקצועות נדרשים עיקריים במשק ללא דרישת השכלה:

מקצוע	שיעור המחסור במקצוע	מס' משרות נדרשות
עובדי חקלאות	20%	~8K
פועלים בלתי מקצועיים בכרייה ובבנייה	20%	~1.5K
חשמלאים	18%	~1.7K
טבחים	17%	~4.2K
עובדי ניקיון	13%	~6.6K
עובדי מכירות	12%	~6.8K
עובדי מתכות ומכונות (מסגרים, פחחים, רתכים)	7%	~4.9K

מיפוי זה מהווה נקודת מוצא בלבד. בהמשך נדרש מיפוי עומק סקטוריאלי, שיבחן את תחומי המחסור לפי שלושה פרמטרים מרכזיים:

- **קיומו של מחסור מובהק ומתמשך**
- **יכולת הכשרה אפקטיבית בטווח קצר-בינוני**
- **היתכנות לשילוב אפקטיבי של עולים** – הן ברמה התעסוקתית והן מבחינת ערך אישי ומקצועי

המיקוד יהיה במקצועות שבהם ניתן להציע לעולה מסלול מקצועי ממוקד, המכבד את כישוריו הקיימים, יוצר אופק התקדמות תעסוקתי, ומספק תרומה מהותית למשק.

דוגמאות אפשריות כוללות:

- **חקלאות ותשתיות חכמות** – תפעול מערכות בקרה, מכשור חקלאי ממוכן, חקלאות מדייקת
 - **תעשייה** – הפעלת קווי ייצור, טכנאות בסיסית, בקרת איכות
 - **שירותים חיוניים** – לוגיסטיקה, תחבורה ציבורית, חשמל ברמות בסיס, מתקנים ועוזרי טכנאים
- מוצע כי מהלך זה יופעל תוך גיבוש סל הכשרות ממוקד ויישומי, ובשיתוף פעולה הדוק עם משרדי ממשלה, מעסיקים, וגורמים קהילתיים.

השמת מהגרים במקצועות נדרשים – דוגמאות מהעולם

במדינות מערביות רבות מופעלות תוכניות הכשרה והשמה למהגרים בתחומים חיוניים למשק. להלן שלוש דוגמאות מובהקות, הממחישות את מגוון המודלים האפשריים:

הולנד – HackYourFuture

- **תיאור התוכנית:** יוזמה לא־ממשלתית הנתמכת ע"י גופים ציבוריים ועסקיים, שמספקת קורסי Full-Stack Web Development למהגרים ופליטים בעלי פוטנציאל טכנולוגי וללא רקע מקצועי.
- **היבטי התהליך:** משך של כ־7 חודשים, כולל מנטורינג אישי, סדנאות רכות, הכנה לקריירה וליווי עד ההשמה.
- **אינדיקציות להצלחה:** שיעור השמה גבוה; קהילה תומכת של בוגרים; גידול מתמשך בביקוש מצד מעסיקים.

שווייץ – Vorlehre / INVOL

- **תיאור התוכנית:** מסלול הכשרה טרום-לימודי לפליטים צעירים ללא רקע מקצועי, בשיתוף הקנטונים וגורמים עסקיים.
- **היבטי התהליך:** תוכנית בסיסית בת 12 חודשים עם אפשרות להמשך הכשרה, מלווה בליווי חברתי ומקצועי צמוד.
- **אינדיקציות להצלחה:** הצלחה בהכשרה והשתלבות בענפי בנייה, טכנולוגיה, תעשייה, שירותים וטיפול.

גרמניה – PerjuF-H

- **תיאור התוכנית:** מסלול הכשרה ממשלתי ייעודי לפליטים צעירים, המיועד לשלבם בענפי מלאכה ותשתיות.
- **היבטי התהליך:** שלב הערכה מותאם, הכשרה מקצועית, חניכה מעשית, סדנאות שפה ותרבות תעסוקתית.
- **אינדיקציות להצלחה:** מעל 300 בוגרים עד 2025, כ־90% השמה, שביעות רצון גבוהה מצד מעסיקים (כ־85%).

המקרים שתוארו לעיל מדגימים כיצד מדינות שונות מצליחות לפתח מודלים יישומיים, מדורגים ומרובי שותפים לשילוב מהגרים בתחומי תעסוקה חיוניים. הגורמים המשותפים למהלכים אלו כוללים: (1) זיהוי קבוצות יעד רלוונטיות; (2) הכשרות ממוקדות קצרות טווח; (3) חיבור פרואקטיבי למעסיקים ולמסגרות עבודה, תוך ליווי אישי וצמצום חסמים מוסדיים ותרבותיים.

התובנות הללו מספקות בסיס ראשוני לתכנון מהלכי השמה אפקטיביים גם בהקשר הישראלי, על בסיס ההתאמה לצורכי המשק ולמאפייני אוכלוסיית העולים.

רכיבי תכנון ויישום

כדי לממש את הפוטנציאל של קליטת עולים במקצועות נדרשים, מוצע לגבש סדרת מהלכים ישימים, בהתאם להחלטת הממשלה. להלן המרכיבים המרכזיים כפי שאופיינו בהחלטה:

- **פיתוח מסלולי הכשרה מותאמים** – הכשרות קצרות ויישומיות, המאפשרות לעולים להשתלב במקצועות נדרשים באופן אפקטיבי, בהתאם לפערי ההיצע הקיימים במשק.
- **ליווי תעסוקתי אישי וקבוצתי** – מערך סיוע מקצועי ופרטני לעולים במהלך ההכשרה ולאחריה, הכולל סיוע תעסוקתי ותיווך מול מעסיקים.
- **הקמה או חיזוק של מערכי השמה ייעודיים** – גופים ייעודיים (פנימיים או חיצוניים) אשר יתמקדו בחיבור בין העולים למשרות במקצועות היעד.
- **בחינת תמריצים להשתלבות במקצועות מועדפים** – לרבות תמריצים למעסיקים או לעולים עצמם, לצורך תמיכה בהשמה מוצלחת והקטנת חסמים כלכליים או רגולטוריים.

תכנון ויישום המהלכים יבוצעו בשיתוף פעולה עם משרד העבודה, משרד הכלכלה, שירות התעסוקה, התאחדות התעשיינים, איגוד לשכות המסחר, התאחדות המלונות ונשיאות המגזר העסקי.

6. אומדן התרומה הכלכלית

האומדן מבוסס על חישוב סדרי גודל ראשוניים, שנועדו לשקף את התרומה הפוטנציאלית של המהלכים לצמיחה המשקית. החישוב נשען על הנחות ערך מוסף אופייני בענפי היעד, מכפילי תוצר מאקרו-כלכליים, והשוואה לגישות רלוונטיות במדינות אחרות. להלן תיאור ההנחות המרכזיות עבור כל אחד מהמהלכים:

מהלך א' – יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים

פרמטר	ערך	פירוט
מספר מומחים חדשים בשנה	~ 275	מצב יציב לאחר התבססות
ערך מוסף ישיר למומחה	~ 700,000 ₪	בהתאם לפריון אופייני באחוזון גבוה של התפלגות השכר בענפים טכנולוגיים, ביטחוניים ופיננסיים
משרות נלוות לכל מומחה	~ 18	תפקידי תמיכה, הנדסה, תפעול, ניהול
ערך מוסף למשרה נלווית	~ 110,000 ₪	ממוצע ענפי מייצג
תרומה משוערת לתוצר (שנתי)	0.65–0.75 מיליארד ₪	

מהלך ב' – שילוב במקצועות נדרשים בעלי פערי היצע במשק

פרמטר	ערך	פירוט
מספר השמות בשנה	~ 3,500	עולים עם פוטנציאל תעסוקתי שלא ממומש כיום
ערך מוסף לאחר השמה	~ 75,000 ₪	בהתאם לפיריון אופייני בענפי בניין, חשמל, שירותים
ערך מוסף ללא השמה	~ 30,000 ₪	תעסוקה חלקית/בלתי יציבה/לא מותאמת
ערך מוסף תוספתי לעובד	~ 45,000 ₪	ההפרש הנובע מהשמה מוצלחת
מכפיל מאקרו	1.4	כולל השפעות עקיפות במשק
תרומה משוערת לתוצר (שנתי)	0.25–0.2 מיליארד ₪	

הערות מתודולוגיות

האומדן אינו כולל בשלב זה תועלות מערכתיות שאינן מתומחרות, כגון: חיזוק החדשנות, עידוד השקעות זרות, צמצום צווארי בקבוק בשירותים חיוניים, הפחתת תלות בעובדים זרים, שיפור המיצוב הבינלאומי של ישראל ועוד.

בשלב היישום יש להמשיך ולהעמיק את הביסוס הכמותי של האומדן, לעדכן את הפרמטרים בהתאם לניתוח ענפי ממוקד, ולבחון תרחישים נוספים.

7. סיכום והמשך תכנון

נספח זה הציג את הרציונל, מרכיבי הפעולה והתרומה הכלכלית הצפויה של מהלכי הדגל שנכללו בהחלטת הממשלה – במטרה למנף את פוטנציאל העלייה כמנוף לצמיחה, ביטחון וחוסן לאומי.

המהלכים – עידוד עלייה של יחידים בעלי כישורים בתחומים אסטרטגיים, הבאת פעילות פיננסית אסטרטגית והשמה של עולים קיימים במקצועות נדרשים – מהווים נדבכים משלימים. הן בהיבט מיקוד בהשפעה איכותית של אוכלוסיות מצומצמות, והן במתן מענה לפרקי תשתית רוחביים ודחופים.

המשך התכנון יתבצע באמצעות המנהלת והצוות הבין-משרדי, ויכלול מיפוי והגדרה של קהלי יעד, תעדוף תחומים, עיצוב מסלולי פעולה, ותכנון של כלים תומכים – לרבות הכשרות, תמריצים והתאמות רגולטוריות.

במקביל, תתבצע העמקה וביסוס של אומדני ההשפעה הכלכלית, לצורך תכנון מושכל ומבוסס נתונים.

אנו משוכנעים שהחלטת הממשלה, שנולדה על רקע שעת כושר נדירה שנפתחה בעקבות מבצע "עם כלביא", ומתוך ההכרה באחריות וביכולת ההיסטורית להציב את העלייה במרכז סדר היום הלאומי, תסייע לתרגם את ההזדמנות הזאת לעשייה ממוקדת – המחברת בין אתגרי ההווה לחוסן של ישראל בעשורים הבאים.

כ"ח תמוז תשפ"ה
24 יולי 2025

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: "אף על פי כן" – עלייה כמנוע צמיחה לאומי בעקבות מבצע "עם כלביא"

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" והתגברות גילויי האנטישמיות ברחבי העולם, לצד התחזקות תחושת הביטחון הלאומי שנוצרה בישראל בעקבות הצלחת מבצע "עם כלביא", נוצרה הזדמנות אסטרטגית לעידוד גל עלייה משמעותי לישראל. מטרתה של הצעת ההחלטה, על רקע זה, היא לפעול לקידום מהלך אסטרטגי רחב היקף שיסייע לעידוד עליה ולשילוב עולים במקצועם ובתחומי מומחיותם, הנדרשים בשוק העבודה בישראל, ויחזק את העלייה כמנוע צמיחה למשק הישראלי.

החלטות ממשלה קודמות עסקו בעידוד עליה ובקליטה מיטבית של עולים העוסקים בתחומים הנדרשים למשק בישראל. כך, החלטה 498 מיום 17.10.2021 והחלטה 1852 מיום 11.9.2022 (סעיף 19) עסקו בתחומי ההייטק, ההנדסה והאקדמיה; והחלטה 932 מיום 27.9.2023, החלטה 2104 מיום 4.8.2024 והחלטה 2761 מיום 16.2.2025 קידמו הסרת חסמים הנוגעים למקצועות הטעונים רישוי, תוך הבנה כי אלו מהווים מנועי צמיחה למשק הישראלי, וכי העדר מענה להם מהווה חסם לעליה.

כעת, כמהלך אסטרטגי כולל, מוצע לבחון ולגבש – בהובלת משרד העלייה והקליטה ובשיתוף משרדי ממשלה וגורמים רלוונטיים נוספים – המלצות לדרכי פעולה לטובת עידוד עליה וקליטת עליה במקצועות נדרשים בישראל, במקצועות ובתחומים שונים לפי שלושה רבדים, כמפורט בהצעה. זאת, בנוסף לפעילות השוטפת של משרד העלייה והקליטה לעידוד עליה ולקליטה מיטיבה לעולים, כך שמעבר לזכות האישית של כל זכאי שבות ברחבי העולם לעלות לישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, העלייה תהווה כלי אסטרטגי בצמיחה הלאומית.

לשם כך, מוצע להקים במשרד העלייה והקליטה את היחידה לעידוד ולקליטת עולים במקצועות נדרשים בישראל ושילובם במשק (להלן: **היחידה**), אשר תשמש כמוקד מקצועי וביצועי לריכוז עבודת המטה המפורטת בהצעת ההחלטה, על כלל רבדיה, לגיבוש המלצות אופרטיביות ולתיאום יישומן. היחידה תפעל, בין היתר, לגיבוש המלצה לרשימות של תחומים ומקצועות נדרשים, בהתאם לרבדים המנויים בהצעה, תוך ריכוז נתונים ומידע שיתקבלו מגורמים ממשלתיים וחוץ-ממשלתיים.

בנוסף מוצע, להקים צוות היגוי שיגבש תכנית ממשלתית תלת שנתית מתחדשת בתחום עליה לישראל כמנוע צמיחה לאומי, בתחומים הדורשים מומחיות שבהם קיימת תרומה אסטרטגית למשק והבאת פעילות פיננסית אסטרטגית - בהתאם לתחומים המרכזיים המפורטים בהצעת ההחלטה. כן מוצע, כי לתכנית יתווספו רכיבים של תמריצים כלכליים, שיגובשו על ידי צוות משנה, אשר יוענקו לעולים העוסקים במקצועות הנדרשים למשק הישראלי, ולמעסיקים עבור קליטת עולים לתעסוקה מעלת פריז.

עוד מוצע, כי היחידה תגבש סדרת מהלכים לשילוב עולים חדשים במקצועות שייקבעו כנדרשים במשק הישראלי ושהם קיימים פערי היצע מהותיים, וזאת, בין היתר, באמצעות אבחון, הכוונה והשמה.

בהצעה צוין כי התכניות יגובשו באופן שלא יפגע בסמכויות היחידות והמשרדים הרלוונטיים.

כמו כן מוצע, כי משרד העלייה והקליטה, בשיתוף גורמי משרד האוצר ורשות המסים, יפתח תכנית מומלצת לעידוד עליית צעירים בוגרי תארים ממוסדות אקדמיים מובילים בעולם בתחומים הנכללים ברשימת המקצועות הנדרשים, לרבות באמצעות מנגנונים מבוססי פילנתרופיה.

לבסוף מוצע, כי הצוות והיחידה יגישו את המלצותיהם הסופיות, ובכלל זאת את עלויות ההמלצות והמקורות התקציביים למימון, לאישור הממשלה, עד ליום 5.10.2025.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

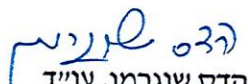
הצעת ההחלטה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

נוסח הצעת ההחלטה הופץ ליועצים המשפטיים של היחידות והמשרדים הרלוונטיים, וכן למחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, והערות משפטיות שהתקבלו הוטמעו בנוסח ההצעה.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

הדס שוגרמן, עו"ד
היועצת המשפטית

